

V Praze dne 7. února 2025
Č. j.: MPSV-2025/35614-752

Vážený pane generální řediteli,

dovoluji si Vás oslovit s žádostí o spolupráci ve věci zajištění přenosu níže uvedených informací všem krajským pobočkám Úřadu práce České republiky, včetně pobočky pro hlavní město Prahu (dále jen „ÚP ČR“), a jejich prostřednictvím všem příslušným kontaktním pracovištím ÚP ČR.

Tyto informace se týkají **poskytování dávky mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením (dále jen „MOP“)**, která je upravena v § 2 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“). Konkrétně se jedná o situace posuzování žádostí o MOP u **osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS“)**, kterým je zapotřebí věnovat zvláštní pozornost, neboť se často jedná o skupinu osob, pro kterou je MOP jediným zdrojem okamžité finanční pomoci.

Žádost o MOP může být podána z VTOS nebo v den propuštění z VTOS, či v následujících dnech po propuštění. Znamená to, že pokud je osoba v daném měsíci prokazatelně propuštěna z VTOS a o MOP si požádala před propuštěním z VTOS, je možné MOP poskytnout. Tento postup odpovídá dikci § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi, kdy se za osobu v hmotné nouzi nepovažuje osoba, která nastoupila výkon zabezpečovací detence, VTOS nebo byla vzata do vazby, počínaje prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po měsíci, kdy tato skutečnost nastala, pokud tato situace k uvedenému dni nadále trvá.

Tuto dávku by měl ÚP ČR poskytnout bezodkladně, aby byla osoba ihned zabezpečena, přičemž si tato osoba zároveň může podat žádost o opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi.

Osoby, které byly propuštěny z VTOS, čelí řadě výzev, mezi které patří zajištění dopravy do místa bydliště, ubytování, stravy a dalších základních potřeb. Tyto prvotní kroky jsou zásadní pro jejich úspěšné opětovné začlenění do společnosti. Úkolem zaměstnanců ÚP ČR je zajistit, aby MOP pomohla překlenout kritické období těchto osob bezprostředně po propuštění a přispěla k zabezpečení základních životních potřeb. Poskytnutí MOP v přiměřené výši může výrazně snížit riziko recidivy. Tím, že MOP pomůže těmto osobám lépe zvládnout prvotní obtíže, umožní jim zaměřit

se na stabilizaci jejich situace, jako je nalezení zaměstnání, stabilního bydlení a obnovení základního sociálního zázemí.

Zaměstnanci ÚP ČR by měli při posuzování žádostí zohlednit individuální situaci žadatele, včetně jeho příjmů a sociálních a majetkových poměrů, a vždy vycházet z principu, že **dávka má sloužit k překonání mimořádné situace a podpořit žadatele v cestě k sociální stabilizaci**. Současně je důležité, aby zaměstnanci důsledně ověřovali všechny relevantní informace a dokumenty, které jsou k žádosti přiloženy, a podle potřeby s žadatelem aktivně spolupracovali na nalezení dalších možných forem podpory. Tato spolupráce může zahrnovat například **zapojení sociálního kurátora dané osoby, sociálních pracovníků obce či sociálních pracovníků z neziskových organizací**, kteří již s danou osobou spolupracují a mohou poskytnout další důležité informace nebo asistenci při řešení její situace. Zmiňovaný přístup umožňuje efektivněji koordinovat pomoc a zajišťovat cílenou podporu odpovídající konkrétním potřebám žadatele. Doporučení sociálního kurátora v této věci může být považováno za klíčové, protože kurátor má zpravidla nejpodrobnější znalosti o dané situaci žadatele. Přesto však rozhodování o výši poskytnuté MOP zůstává v kompetenci ÚP ČR, který zohledňuje širší souvislosti a další aspekty případu. Z toho důvodu nelze rozhodovací pravomoc ohledně výše MOP delegovat na sociální kurátory, ale lze jejich podnět ohledně výše MOP plně akceptovat.

Podle § 37 písm. e) zákona o pomoci v hmotné nouzi se výše MOP stanoví jednorázově, a to až do částky 1 000 Kč, s ohledem na okamžité nezbytné potřeby. MOP může být ve shora uvedené výši poskytnuta žadateli **opakovaně, a to i v období jednoho měsíce** s tím, že součet jednotlivých částek nesmí v jednom kalendářním roce překročit čtyřnásobek životního minima jednotlivce, což aktuálně činí 19 440 Kč. **Také není překážkou pro poskytnutí MOP, že v tom samém měsíci budou poskytnuty i příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení¹**. Současně zákon o pomoci v hmotné nouzi upravuje, že se v rámci stanovení výše MOP má přihlídnout k tzv. úložnému.

Je nezbytné si uvědomit, že shora citovaná právní úprava maximální výše podpory prostřednictvím MOP je ovlivněna více hledisky. Jednak je výše MOP striktně ohraničena určitou maximální hodnotou a zároveň se přihlíží k tzv. úložnému. Je vždy

¹ Mohou nastat případy, kdy osobě propuštěné z výkonu trestu byla již dávka MOP jednorázově ve výši 1 000 Kč přiznána, avšak je nezbytné poskytnout obdobnou pomoc znovu v krátkém časovém horizontu. Taková potřeba může nastat například při překlenutí období, než budou osobě vyřízeny opakující se dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení). Tyto opakující se dávky následně slouží k zajištění úhrady základních životních potřeb a nákladů na bydlení, avšak do doby jejich přiznání může být zcela nepochybně nutnost další podpory prostřednictvím MOP odůvodněná (a to i ve stejném měsíci, kdy budou poskytnuty opakující se dávky).

na vyhodnocení konkrétního případu, resp. na uvážení ÚP ČR, zda, popř. jakým způsobem k úložnému přihlédne. V žádném případě nelze předmětnou úpravu vykládat tak, že ÚP ČR v rámci stanovení výše MOP bude automaticky úložné do výpočtu dávky zahrnovat, resp. je dokonce od stanovené výše dávky odečítat. **V praxi tak mohou nastat situace, ve kterých je odůvodněné MOP poskytnout osobě ve výši 1000 Kč, resp. ji poskytnout i opakovaně, přestože osoba z VTOS s úložným odchází.** Je zapotřebí si uvědomit, že způsob, jakým bude ÚP ČR k úložnému přihlížet, se bude vztahovat zejména k okamžiku, kdy žadatel o dávku VTOS opustil, a kdy mu byly vyplaceny určité finanční prostředky na dopravu, popř. na stravu, o čemž mu příslušná věznice vydá potvrzení. Jinými prostředky žadatel v tomto okamžiku nedisponuje. Při rozhodování je třeba zohlednit širší kontext, zejména další nezbytné výdaje, které osoba v prvních dnech po propuštění musí řešit, jako je doprava, strava, hygiena a zajištění dalších základních životních potřeb.

Od 1. ledna 2025 byl novelizován zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů², ve kterém je nově upraveno, že **ředitel věznice může rozhodnout o poskytnutí příspěvku odsouzenému až do výše stanovené vyhláškou Ministerstva spravedlnosti**; přitom ředitel věznice přihlíží i k tomu, zda částku k úhradě těchto potřeb nemá odsouzený na účtu nebo ji nemůže získat jiným způsobem, zejména od příbuzných nebo zastupitelského úřadu státu, jehož je státním občanem. **Příspěvek je odsouzený povinen věznici vrátit** (v rozhodnutí o poskytnutí příspěvku odsouzenému ředitel věznice stanoví lhůtu, ve které je odsouzený povinen poskytnutý příspěvek vrátit). Podle vyhlášky č. 360/2024 Sb., o výši nákladů výkonu vazby a trestu odnětí svobody a o podrobnostech nakládání s penězi vězněných osob a osob ve výkonu zabezpečovací detence a o změně souvisejících vyhlášek (účinnost od 1. ledna 2025) příspěvek k úhradě nezbytných potřeb po propuštění z VTOS **činí nejvýše 2 000 Kč. Pro účely nároku a výše všech dávek pomoci v hmotné nouzi se k tomuto příspěvku nepřihlíží.** Nejedná se o započitatelný příjem podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Je nutné upozornit, že v souvislosti s povinností odsouzeného tento příspěvek vrátit nelze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc na jeho vrácení. I když pro specifické situace u mimořádné okamžité pomoci nejsou možnosti poskytování této dávky vyjmenovány taxativně, ale příkladmo, výdaj na uhrazení dlužného příspěvku není srovnatelný s výdaji uvedenými v zákoně o pomoci v hmotné nouzi.

S ohledem na účel MOP by měl být **přístup k jejímu přiznání spíše vstřícný a zaměřený na podporu žadatelů, kteří splňují stanovené podmínky, než**

² Zákonem č. 29/2024 Sb., kterým se mění zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

restriktivní. Poskytnutí této pomoci může mít zásadní význam pro zajištění základní stability a životních potřeb osob v nouzi. ÚP ČR tímto naplňuje své poslání jako instituce poskytující účinnou pomoc osobám v tíživých životních situacích, přičemž zajišťuje rovnováhu mezi účelností podpory a spravedlivým přístupem k jednotlivým žadatelům.

Závěrem doplňuji informaci, že zákon o pomoci v hmotné nouzi v § 2 odst. 6 stanoví demonstrativní výčet situací, kdy osoba v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků, nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením. S ohledem na demonstrativní výčet situací je možné poskytnout MOP i v jiných případech, kdy by nepřiznání této pomoci mohlo vést k sociálnímu vyloučení osoby.

Děkuji Vám za Vaši ochotu a spolupráci.

S pozdravem

Vážený pan
Ph.D. Daniel Křištof
Generální ředitel Úřadu práce ČR
Generální ředitelství Úřadu práce České republiky
Praha